

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ «ОБЛІК У БАНКАХ»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 2 від 06.12.2012 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2013

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Облік у банках» для студентів економічних спеціальностей заочної форми навчання / уклад. Н. М. Побережна, О. О. Фальченко – Х. : НТУ «ХП», 2012. – 41 с.

Укладачі: Н. М. Побережна
О. О. Фальченко

Рецензент О. В. Манойленко

Кафедра економічного аналізу і обліку

ВСТУП

У сучасних умовах формування та розвитку фінансового ринку відбувається розширення та зростання спектру фінансових послуг, що стало можливим завдяки розвитку банківської системи України.

Теперішній розвиток фінансових ринків ставить перед банками важливе завдання – щоденний ретельний контроль за діяльністю з метою дотримання належного рівня ліквідності, платоспроможності та рентабельності. Процедура контролю діяльності банківської установи забезпечується шляхом належної організації облікового процесу в банку.

Бухгалтерський облік у банках є інформаційною системою, яка містить у собі вичерпні фінансові відомості про банк – суб'єкта господарської діяльності. Система бухгалтерського обліку повинна бути актуальною, надійною, ефективною.

Джерелом інформації про діяльність банківської установи є його облікова система. В Україні загальні принципи побудови облікових систем загальні для всіх суб'єктів господарювання. Але бухгалтерський облік в банках має свої особливості, що обумовлено економічною сутністю об'єктів обліку та характером банківських операцій. Предметом бухгалтерського обліку в банках у загальному вигляді виступає сукупність об'єктів в процесі всього циклу управління діяльністю банку.

До об'єктів бухгалтерського обліку в банках належать: банківські доходи, витрати, прибуток (збиток), активи, зобов'язання, капітал та фінансово-господарські процеси кредитної установи.

Бухгалтерський облік базується на певних правилах визначення, реєстрації, класифікації та інтерпретації операцій або подій, пов'язаних з діяльністю банку.

Метою викладення дисципліни є надання знань з обліку діяльності комерційного банку (КБ) в Україні, вирішення практичних ситуацій і завдань та набуття навиків і вмій у прийнятті обґрунтованих рішень щодо сучасного банківського обліку операцій з активами, зобов'язаннями, капіталом, доходами та витратами банку.

У результаті вивчення дисципліни та вирішення практичних завдань студент повинен знати:

- зміст, завдання та принципи бухгалтерського обліку в банках, його цілі та специфіку ведення;
- методику та об'єкти бухгалтерського обліку в комерційному банку України;
- особливості побудови Плану рахунків бухгалтерського обліку в банках, синтетичний та аналітичний облік, його параметри;
- документообіг обліку різних банківських операцій та послуг у національній та іноземній валюті;
- бухгалтерські проведення основних операцій комерційного банку.
- головні елементи фінансових звітів і принципи складання звітності.

У результаті вивчення дисципліни та вирішення практичних завдань студент повинен вміти:

- заповнювати й перевіряти первинні банківські документи;
- складати бухгалтерські проведення на балансових і позабалансових рахунках;
- відображати господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку і в балансі;
- складати регулюючі проведення, звіти про фінансові результати, рух грошових коштів і баланс банку.

Представлені завдання для практичної роботи розроблені відповідно до робочої програми з дисципліни.

Мета виконання цих задач полягає в тому, щоб закріпити знання, одержані під час лекційних і самостійних занять, оволодіти навичками бухгалтерських проведенень та фінансових розрахунків.

1. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Теми	Усього годин	По видам занять			Контр. роб.	Залік / Іспит
		ЛК	ПЗ	СРС		
Тема 1. Загальні основи і принципи бухгалтерського обліку в банках	15	1	0,5	14		
Тема 2. Облік капіталу комерційного банку	15,5	1	0,5	14		
Тема 3. Облік розрахункових операцій банку	15,5	1		14		
Тема 4. Облік касових операцій	15,5	1	0,5	14		
Тема 5. Облік доходів та витрат банку	14,5		0,5	14		
Тема 6. Облік операцій з кредитування	30	2	2	26		
Тема 7. Облік депозитних операцій	30	2	2	26		
Тема 8. Облік операцій з цінними паперами	10			10		
Тема 9. Облік операцій в іноземній валюті	10			10		
Тема 10 Облік операцій банку з основними засобами та нематеріальними активами	12			12		
Тема 11 Облік лізингових операцій банку	12			12		
Всього	180	8	6	166		Іспит

2. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Т е м а 1. Загальні основи і принципи бухгалтерського обліку в банках.

Предмет і метод бухгалтерського обліку в КБ. Основні вимоги до фінансового обліку в КБ. Об'єкти бухгалтерського обліку. Активи та пасиви КБ. Класифікація рахунків. Характеристика Плану рахунків обліку в КБ. Характеристика аналітичного обліку в КБ.

Т е м а 2. Облік капіталу комерційного банку.

Характеристика капіталу банку. Структура балансових рахунків V класу Плану рахунків. Облік операцій формування статутного фонду до реєстрації КБ. Облік операцій з викупу акцій власної емісії та їх подальшої реалізації.

Т е м а 3. Облік розрахункових операцій банку.

Принципи організації безготівкових рахунків у господарському обороті України. Порядок відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті і режим функціонування рахунків. Міжбанківські розрахунки в Україні. Облік розрахунків із застосуванням: платіжних доручень, чеків, акредитивів, векселів.

Т е м а 4. Облік касових операцій.

Основні нормативні документи, що регламентують організацію емісійно-касової роботи в установах банку. Схеми документообігу під час виконання касових операцій. Облік касових операцій у прибуткових та видаткових касах.

Т е м а 5. Облік доходів та витрат банку.

Структура VI та VII класів Плану рахунків. Економічна характеристика банківських та небанківських доходів (витрат) банку. Правила обліку доходів та витрат за методом нарахування та відображення результатів у системі фінансового обліку. Відображення в обліку операцій з закриття рахунків доходів (витрат) та підрахунок фінансових результатів поточного року.

Т е м а 6. Облік операцій з кредитування.

Принцип бухгалтерського обліку кредитів. Облік номіналу кредитів.

Облік нарахованих доходів. Облік овердрафту, РЕПО, факторингу. Облік сумнівних та безнадійних кредитів. Облік резервів під кредитні ризики.

Т е м а 7. Облік депозитних операцій.

Класифікація депозитів за економічним змістом та строками використання коштів. Активні та пасивні депозитні операції, облік номіналу депозитів та процентних витрат. Облік операцій з погашення депозиту.

Т е м а 8. Облік операцій з цінними паперами.

Класифікація цінних паперів. Структура балансових та позабалансових рахунків для фінансового обліку операцій з цінними паперами (ЦП). Облік вкладання банку в боргові ЦП з метою продажу та інвестиції

Т е м а 9. Облік операцій в іноземній валюті.

Характеристика валютних операцій в КБ. Валютна позиція банку за окремими видами валют та їх врахування в обліку при здійсненні обмінних операцій в іноземній валюті. Облік готівкових обмінних операцій.

Т е м а 10. Облік операцій банку з основними засобами та нематеріальними активами.

Облік основних засобів та нематеріальних активів. Класифікація основних засобів за функціональним призначенням Порядок та облік нарахування амортизації основних засобів та нематеріальних активів.

Т е м а 11. Облік лізингових операцій банку.

Об'єкти лізингу. Економічний зміст оперативного і фінансового лізингу. Зміст лізингової угоди та умови виконання лізингових операцій. Поняття лізингових платежів та їх складові. Облік операцій фінансового лізингу. Облік операцій з оперативного лізингу.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНИХ ВКАЗІВОК

Методичні вказівки є необхідним доповненням до курсу лекцій з дисципліни «Облік у банках». Наведені в них завдання поглиблюють і закріплюють знання з обліку у банках.

Студенти, користуючись цими методичними вказівками, розглядають рекомендації до виконання практичних завдань, складають і розв'язують

задачі, а головне набувають навиків самостійної роботи з обліку в банках.

Основне завдання, яке ставилося при підготовці цих методичних вказівок, – надання студенту довідкової, методичної і практичної інформації з питань змісту, обґрунтування і формування інформації з обліку в банках.

На практичному занятті студенту, який працює з методичними вказівками, треба дотримуватися таких порад:

– не намагатися виконувати завдання, попередньо не опрацювавши лекційний матеріал;

– приступаючи до виконання завдання, переконатися, що Ви зрозуміли його умови й з'ясували мету й кінцеві результати, до яких необхідно дійти;

– у кожному завданні намагатися знайти елемент нового, що раніше Вам не було відомо;

– щоразу коротко записувати умови завдання і хід його виконання.

Здійснення роботи на практичному занятті передбачено в такій послідовності:

– засвоєння основних питань з теми за рекомендованою літературою і конспектами лекцій;

– ознайомлення з завданням і визначення методики розрахунків;

– здійснення розрахунків та бухгалтерських проведень;

– аналіз результатів, складення висновків і пропозицій.

4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ОБЛІК У БАНКАХ»

Практичне заняття 1

ТЕМА: загальні основи і принципи бухгалтерського обліку в банках.

Мета заняття: засвоїти питання про об'єкти та предмет обліку в банках, з'ясувати особливості ведення бухгалтерського обліку в банках та ознайомитись з планом рахунків банку.

План проведення заняття	Час, хвилин	Метод проведення
1. Вступне слово викладача, перевірка готовності студентів до проведення заняття	5	виступ викладача
2. Обговорення питання: принципи бухгалтерського обліку в банках та особливості Плану рахунків бухгалтерського обліку в банках	10	навчальна дискусія
3. Розв'язання практичних задач	20	робота із задачами у дошки або самостійна робота студента
4. Виконання тестових завдань	5	самостійна робота студента з тестами
5. Підведення підсумків заняття	5	виступ викладача
Всього за планом	45	

Питання для навчальної дискусії:

1.1. Предмет і метод бухгалтерського обліку у банках.

1.2. Характеристика й особливості побудови плану рахунків бухгалтерського обліку в банках.

1.3. Необхідність запровадження контррахунків і їх використання під час обліку операцій за принципами оцінки й обачливості.

Практичні навчальні завдання:

Завдання 1.1. Складіть балансовий звіт комерційного банку «ГРАНД-АВВАЛЬ» на 31.12.XX року.

Статті балансу:

Кошти державного бюджету України	25000
Гроші в касі	20400
Кошти на кор. рахунку НБУ	18000
Строкові депозити в інших банках	21000
Кредити, отримані в інших банках....	18900
Господарчі матеріали на склад	7200
Кошти до запиту підприємств	12500

Основні фонди	22800
Уставний капітал	45000
Враховані векселі	12000

Приклад виконання завдання 1.1

Для вирішення даного завдання необхідно:

1) визначити які з зазначених статей відносяться до активних рахунків, які до пасивних.

2) скласти балансовий звіт .

Визначимо які статі відносяться до активних рахунків та проставимо навпроти «А», які до пасивних та проставимо навпроти «П».

Кошти державного бюджету України	П	25000
Гроші в касі	А	20400
Кошти на кор. рахунку НБУ	А	18000
Строкові депозити в інших банках	А	21000
Кредити, отримані в інших банках	П	18900
Господарчі матеріали на склад	А	7200
Кошти до запиту підприємств	П	12500
Основні фонди	А	22800
Статутний капітал	П	45000
Враховані векселі	А	12000

Необхідні суми проставимо в таблицю балансу:

Баланс комерційного банку «ГРАНД-АВВАЛЬ» на 31.12.XX року

АКТИВИ	ЗОБОВ'ЯЗАННЯ
20400	25000
18000	18900
21000	12500
7200	<i>Усього зобов'язань</i> 56400
22800	АКЦІОНЕРНИЙ КАПІТАЛ
12000	45000
	<i>Усього акціонерного капіталу</i> 45000
Усього активів 101400	Усього пасивів 101400

Завдання 1.2. Заповнити бухгалтерський баланс АКБ «ВЕЛТА ПЛЮС».

АКБ «ВЕЛТА ПЛЮС» був заснований акціонерними товариствами «Садиба», «Зустріч» та «Квантум». Акціонери отримали 500 акцій номіналом 100 грн. На дату завершення фінансового року 31 грудня 20XX року дані про діяльність банку мали такий вигляд:

Сума грошей (на рахунку та в касі) – 52000 грн, придбане обладнання – 30000 грн, позики клієнтам – 213000 грн, інвестиції в цінні папери – 21000 грн, залучені депозити – 168000 грн, векселі та інші зобов'язання 18000 грн.

1 листопада 20XX року банк отримав міжбанківський кредит. Дивіденди за 20XX рік не нараховувались та не виплачувались.

Необхідно заповнити бухгалтерський баланс.

Приклад виконання завдання 1.2

Використовуючи план рахунків, визначимо які статті відносити до активу балансу, які до пасиву балансу та заповнимо задану форму Балансу.

При рішенні даного завдання необхідно уважно прочитати умови завдання.

Було сказано, що Банк 1 листопада 20XX року отримав міжбанківський кредит, але сума його не визначена. Її необхідно визначити самостійно.

Для цього треба згадати, що Актив балансу завжди дорівнює Пасиву балансу. Таким чином, якщо ми знаємо суму активу та суму акціонерного капіталу, можемо визначити загальну суму зобов'язань.

$$316000 - 50000 = 266000 \text{ грн.}$$

Розрахувавши суму зобов'язань можна знайти суму отриманого кредиту.

$$26600 - 186000 = 80000 \text{ грн.}$$

Знаючи усі необхідні данні, можна заповнити баланс Банку.

Баланс АКБ «ВЕЛТА ПЛЮС» на 31.12.XX року

АКТИВИ	Сума, грн
Кошти та залишки в НБУ	52000
Кредити та заборгованість клієнтів	213000
Інвестиційні цінні папери	21000
Основні засоби та нематеріальні активи	30000
Усього активів	316000
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	
Кошти банків	80000
Кошти клієнтів	–
Інші зобов'язання	168000 + 18000 = 186000
Усього зобов'язань	266000
АКЦІОНЕРНИЙ КАПІТАЛ	
Статутний фонд	50000
Емісійні різниці	–
Нерозподілений прибуток	–
Усього акціонерного капіталу	50000
Усього пасивів	50000+266000=316000

Завдання 1.3. Складіть балансовий звіт комерційного банку «СХІД-ЗАХІД» на 31.12.XX року.

Статті балансу:

Гроші в касі.....	15900
Строкові депозити в інших банках	182000
Статутний капітал	63100
Цінні папери на продаж.....	22900
Довгострокові цінні папери.....	8400
Основні засоби.....	27600
Кошти клієнтів	13100

Завдання 1.4. Складіть балансовий звіт комерційного банку «ВЕСНА» на 31.12.XX року.

Статті балансу:

Дебіторська заборгованість з операціями клієнтів банку.....	7500
Кредиторська заборгованість з операціями клієнтів банку.....	2300
Гроші в касі.....	20000
Статутний капітал.....	35000
Основні засоби.....	23200
Вклади НБУ.....	9400
Кредити виданні фізичним особам.....	6800
Кредит отриманий від банку «ЗЕВС».....	10800

Завдання 1.5. Складіть балансовий звіт комерційного банку «СОКІЛ» на 31.12.XX року.

Статті балансу:

Коррахунки в інших банках	273400
Банківські метали в банку	12500
Кошти державного бюджету України	367700
Короткострокові вклади фізичних осіб	11000
Нематеріальні активи	знайти?
Строкові депозити в інших банках	135000
Нараховані відпускні до сплати	27800
Доходи майбутніх періодів	24600
Уставний капітал	228900

Завдання 1.6. Складіть балансовий звіт комерційного банку «ПРИВАТБАНК» на 31.12.XX року.

Статті балансу:

Кредити, отримані в інших банках.....	125000
Емісійні різниці	визначити?
Господарчі матеріали на складі	75060
Акції з нефіксованим прибутком у торговому портфелі банку.....	286000
Довгострокові кредити надані СГД по експортно-імпортним операціям	165800
Кошти обласних бюджетів	330400

Нерозподілені прибутки	43860
Кошти на кор. рахунку НБУ	197140
Аванси видані працівникам банку на господарчі витрати	56000
Зареєстрований статутний капітал банку	200740

Тестові завдання до практичного заняття 1:

1.1. Яка величина активів банку, якщо власний капітал становить 340 млн. грн, а зобов'язання – 2560 млн. грн:

- a) 2900 млн. грн.
- в) 2220 млн. грн.
- с) 340 млн. грн.
- д) 2560 млн. грн.

1.2. До активів банку належать:

- a) банкноти і монети в касі банку;
- в) статутний капітал банку;
- с) рахунки банку в НБУ;
- д) вклади і депозити юридичних і фізичних осіб.

1.3. Мультивалютність плану рахунків бухгалтерського обліку в банках України передбачає:

- a) ведення обліку операцій в іноземній валюті на окремих балансових рахунках;
- в) ведення обліку операцій в іноземній валюті на окремих позабалансових рахунках;
- с) ведення обліку операцій в іноземній валюті за тими самими рахунками, що й операції в гривні;
- д) забезпечення зв'язку між операціями в іноземній і національній валюті за допомогою технічних рахунків.

Рекомендована література: основна [1, 11, 14, 19]; додаткова [7, 8, 11].

Практичне заняття 2

ТЕМА: Облік капіталу комерційного банку

Мета заняття: з'ясувати порядок реєстрації банку, ознайомитись з системою рахунків обліку власного капіталу та особливостями обліку простих та привілейованих акцій банку.

План проведення заняття	Час, хвилин	Метод проведення пункту плану
1. Вступне слово викладача, перевірка готовності студентів до проведення заняття	5	виступ викладача
2. Обговорення питання: система рахунків обліку власного капіталу та особливості обліку акцій банку	10	навчальна дискусія
3. Розв'язання практичних задач	20	робота із задачами у дошки або самостійна робота студента
4. Виконання тестових завдань	5	самостійна робота студента з тестами
5. Підведення підсумків заняття	5	виступ викладача
Всього за планом	45	

Питання для навчальної дискусії:

2.1. Система рахунків для обліку статутного капіталу банку.

2.2. Облік операцій під час формування статутного фонду до реєстрації комерційного банку.

2.3. Облік сум несплаченого та сплаченого зареєстрованого статутного капіталу банку.

Практичні навчальні завдання:

Завдання 2.1. Відобразити облік внесення коштів при оголошеному й незареєстрованому статутному капіталі, який реєструється в процесі внесення коштів.

Оголошено статутний капітал банку «ДОБРИНЯ» зі 300000 шт. акцій номінальною вартістю 10 грн. До реєстрації отримано від акціонерів

900000 грн.

Приклад виконання завдання 2.1

Відобразимо необхідні записи в журналі господарських операцій:

Зміст операції	Дт	Кт	Сума, грн
1. Отримано внесків по статутному фонду на суму 900000 грн.	1200 «Кореспондентський рахунок в НБУ»	3630 «Внески по незареєстрованому. уставному капіталі»	900 000
2. Зареєстрований статутний капітал а) на суму сплаченої частини уставного капіталу	3630 «Внески по незареєстрованому. уставному капіталі»	5000 «сплачений зареєстрований капітал банку»	900 000
б) на суму несплаченої частини (3 000 000 – 900 000)	5001 «несплачений зареєстрований уставний капітал банку»	5000 «сплачений зареєстрований капітал банку»	2 100 000
3. Отримані внески акціонерів після реєстрації банку	1200 «Кореспондентський рахунок в НБУ»	5001 «несплачений зареєстрований УК Банку»	2 100 000

Завдання 2.2

На суму несплаченого статутного капіталу в розмірі 2 100 000 грн, банк «ЗЕВС» оголосив випуск акцій (з них 150 000 шт. привілейованих акцій номінальною вартістю 10 грн за акцію та 120 000 шт. простих акцій номінальною вартістю 5 грн за акцію).

На ринку було реалізовано 75 000 шт. привілейованих акцій за ціною 15 грн за акцію та 80 000 шт. простих акцій за ціною 8 грн за акцію.

Необхідно скласти бухгалтерські проводки та відобразити їх в журналі господарських операцій.

Приклад виконання завдання 2.2

У випадку первинного розміщення акцій серед інвесторів їх реалізація за ціною, яка нижче номінальної вартості законодавчо заборонена.

Реалізація за ціною вище номінальної вартості приводить до появи емісійних різниць, які враховуються на рахунку 5010 (П) «Емісійні

різниці».

Відобразимо необхідні записи в журналі господарських операцій:

Зміст операції	Дт	Кт	Сума, грн
Банк «ЗЕВС» оголосив випуск акцій: а) 150000 шт. привілейованих акцій номінальною вартістю 10 грн.	5001/1 «невиплачений зареєстрований уставний капітал банку в привілейованих акціях»	5000/1 «сплачений зареєстрований уставний капітал банку в привілейованих акціях»	1 500 000
б) 120000 шт. простих акцій номінальною вартістю 5 грн.	5001/2 «невиплачений зареєстрований уставний капітал банку в простих акціях»	5000/2 «сплачений зареєстрований уставний капітал банку в простих акціях»	600 000
Реалізовано: а) 75000 шт. привілейованих акцій за ціною 15 грн за номінальною вартістю: $75\ 000 * 10 = 750\ 000$ Понад номінальною вартістю $75\ 000 * 5 = 375\ 000$	1200 «Кореспондентський рахунок» 1200 «Кореспондентський рахунок»	5001/1 «невиплачений зареєстрований уставний капітал банку в привілейованих акціях» 5010/1 «емісійні різниці»	750 000 375 000
б) 80000 шт. простих акцій за ціною 8 грн за номінальною вартістю: $80\ 000 * 5 = 400\ 000$ Понад номінальною вартістю $80\ 000 * 3 = 240\ 000$	1200 «Кореспондентський рахунок» 1200 «Кореспондентський рахунок»	5001/2 «невиплачений зареєстрований уставний капітал банку в простих акціях» 5010/2 «емісійні різниці»	400 000 240 000

Завдання 2.3. Банк «МЕРКУРІЙ» зі статутним капіталом 20 млн. 1 червня оголосив про передплату на 50 000 шт. акцій банку номінальною вартістю 100 грн за 1 акцію.

1 липня зареєстрований статутний капітал у сумі 25 млн. грн.

Протягом червня інвесторами по підписці була оплачена сума в 1,5 млн. грн (клієнтам юридичними особами іншого банку на суму 300 000 грн, працівникам банку на суму 1 000 000 грн та клієнтами

юридичними особами цього ж банку на суму 200 000 грн).

В липні була сплачена інвесторами по підписці сума в 2,5 млн. грн (клієнтам юридичними особами іншого банку на суму 800 000 грн, працівникам банку на суму 200 000 грн та клієнтами юридичними особами цього ж банку на суму 1 500 000 грн).

Після чого, у серпні акції надійшли у вільний продаж: 10 000 шт. за ціною 120 грн за акцію.(при цьому 6 000 шт. акцій продано юридичним особам клієнтам цього ж банку, а 4 000 шт. акцій продано юридичним особам клієнтам іншого банку)

Необхідно скласти бухгалтерські проводки та відобразити їх в журналі господарських операцій.

Завдання 2.4. Банк «ОЛЕКСАНДРА» зі статутним капіталом 10 млн. грн. викупив у своїх акціонерів – фізичних осіб 6000 шт. акцій з номінальною вартістю 100 грн за акцію.

З 6000 акцій: 2000 акцій – за ціною номіналу, 1000 акцій за ціною 120 грн за шт. (із премією), 3000 акцій за ціною 90 грн за шт. (дисконт).

Перед викупом нерозподілений прибуток минулих років становив 150000 грн, а емісійні різниці – 5000 грн.

Необхідно скласти бухгалтерські проводки та відобразити їх в журналі господарських операцій.

Завдання 2.5. 10.07. Банк «БАРВІНОК» оголосив емісію 400 000 шт. акцій за вартістю 6 грн для формування статутного капіталу. Від засновників до моменту реєстрації одержано 1 млн. грн.

05.08. Зареєстрований статутний капітал банку.

20.08. Одержані внески акціонерів після реєстрації статутного капіталу.

Відобразити в проводках вказані операції банку «БАРВІНОК».

Завдання 2.6. З раніше викуплених у акціонерів власних акцій банк «УСПІХ» протягом року продав їх всі фізичним та юридичним особам.

Фізичним особам за номіналом на суму 310 000 грн.

Юридичним особам:

- із премією на суму 330 000 грн клієнтам банку (премія – 20000 грн);
- із дисконтом на суму 300 000 грн клієнтам іншого банку (дис-

конт – 10 000 грн).

Необхідно скласти бухгалтерські проводки та відобразити їх в журналі господарських операцій.

Завдання 2.7. Банк «ЕВЕРЕСТ» викупив у своїх акціонерів – фізичних осіб 4 000 шт. акцій. З них:

2 000 акцій за ціною 100 грн за шт.;

1 000 шт. за ціною 130 грн (з премією);

1 000 шт. за ціною 80 грн за шт. (з дисконтом).

Перед викупом нерозподілений прибуток банку «ЕВЕРЕСТ» складав 10 000 грн, емісійні різниці – 5 000 грн.

Необхідно скласти бухгалтерські проводки та відобразити їх в журналі господарських операцій.

Тестові завдання до практичного заняття 2:

2.1. По видах послуг, що надаються, комерційні банки діляться на:

- а) універсальні, спеціалізовані банки;
- б) державні, кооперативні, акціонерні банки;
- в) універсальні, акціонерні, спеціалізовані банки;
- г) немає правильних відповідей.

2.2. Засновниками, акціонерами або учасниками комерційних банків можуть бути, як українські, так і іноземні юридичні і фізичні особи за виключенням:

- а) ради народних депутатів;
- б) профспілкових політичних організацій, партій;
- в) суспільних фондів;
- г) комерційних банків;
- д) всі відповіді вірні.

2.3. Як називається документ, видаваний НБУ, на підставі якого банки можуть здійснювати свою діяльність?

- а) банківська ліцензія;
- б) банківський дозвіл;
- в) допуск до діяльності комерційного банку.

Рекомендована література: основна [1, 3, 10, 19]; додаткова [2, 4, 8].

Практичне заняття 3

ТЕМА: Облік касових операцій

Мета заняття: з'ясувати порядок організації обліку касових операцій у банку, ознайомитись з веденням синтетичного обліку касових операцій.

План проведення заняття	Час, хвилин	Метод проведення пункту плану
1. Вступне слово викладача, перевірка готовності студентів до проведення заняття	5	виступ викладача
2. Обговорення питання: система рахунків обліку касових операцій видаткових та прибуткових кас	10	навчальна дискусія
3. Розв'язання практичних задач	20	робота із задачами у дошки або самостійна робота студента
4. Виконання тестових завдань	5	самостійна робота студента з тестами
5. Підведення підсумків заняття	5	виступ викладача
Всього за планом	45	

Питання для навчальної дискусії:

3.1. Система рахунків для обліку касових операцій.

3.2. Синтетичний облік касових операцій у банку.

Практичні навчальні завдання:

Завдання 3.1. Скласти бухгалтерські проводки й розрахувати сальдо на кінець дня по рахунку 1001, якщо сальдо на початок дня 50 000 грн.

№	Найменування операції	Сума, грн
1	2	3
1	Зданий виторг фірмою «СВІТОЧ» у касу банку	8000
2	Видана з каси банку клієнту ПП «КОЛО» готівка на виплату зарплати	21000
3	Фізичною особою внесені гроші на депозит строком:	
	а) на 8 місяців	2000
	б) на 3 роки	600

Продовження таблиці

1	2	3
4	Видана готівка:	
	А) зарплата співробітникам банку	20000
	Б) аванс на відрядження працівнику банку	600
5	Сплачено банку – кореспондентові з рахунку ностро за придбану в нього готівку (гроші не отримані ще в касу)	13000
6	Отримана готівка оприбуткована в касі банку	17000
7	Виданий короткостроковий кредит фізичній особі на поточні потреби	20000

Приклад виконання завдання 3.1

№	Найменування операції	Сума, грн	Дт	Кт
1	Зданий виторг фірмою «СВІТОЧ» у касу банку	8000	1001	2600
2	Видана з каси банку клієнту ПП «КОЛО» готівка на виплату зарплати	21000	2600	1001
3	Фізичною особою внесені гроші на депозит строком:			
	а) на 8 місяців	2000	1001	2630
	б) на 3 роки	600	1001	2635
4	Видана готівка:			
	а) зарплата співробітникам банку	20000	3652	1001
	б) аванс на відрядження працівнику банку	600	3550	1001
5	Сплачено банку – кореспондентові з рахунку ностро за придбану в нього готівку (гроші не отримані ще в касу)	13000	1811	1500
6	Отримана готівка оприбуткована в касі банку	17000	1001	1811
7	Виданий короткостроковий кредит фізичній особі на поточні потреби	20000	2202	1001

Необхідно скласти Т-рахунок та розрахувати кінцеве сальдо за рахунком 1001.

Дт	Рахунок 1001	Кт
Сн = 50000		–
1) 8000		2) 21000
3) 2000+600		4) 20000 + 600
6) 17000		7) 20000
Об Дт = 27600		Об Кт = 61600
Ск=16000		

Завдання 3.2. Відбити бухгалтерські проводки й розрахувати кінцеве сальдо по касі, якщо початкове дорівнює – 60 000 грн.

№	Найменування операції	Сума, грн
1	Видано готівкою аванс співробітникові банку на канцелярські товари	300
2	Фізичною особою внесено кошти на поповнення депозитних внесків строком на 4 роки	800
3	Виданий кредит фізичній особі на будівництво будинку (кредити в інвестиційну діяльність)	12 000
4	Видані готівкові кошти фірмі «Сокіл» з каси банку на зарплату співробітникам	23 000
5	Повернено співробітником банку невикористані підзвітні суми на відрядження	5 800
6	Видана готівка з каси банку в обмінні пункти банку	16 000

Приклад виконання завдання 3.2

№	Найменування операції	Сума, грн	Дт	Кт
1	2	3	4	5
1	Видано готівкою аванс співробітникові банку на канцелярські товари	300	3551	1001
2	Фізичною особою внесено кошти на поповнення депозитних внесків строком на 4 роки	800	1001	2635
3	Виданий кредит фізичній особі на будівництво будинку (кредити в інвестиційну діяльність)	12000	2213	1001
4	Видані готівкові кошти фірмі «Сокіл» з каси банку на зарплату співробітникам	23000	2600	1001
5	Повернено співробітником банку не використані підзвітні суми на відрядження	5800	1001	3550
6	Видана готівка з каси банку в обмінні пункти банку	16000	1003	1001

Необхідно скласти Т-рахунок та розрахувати кінцеве сальдо за рахунком 1001.

Дт	1001	Кт
Сн = 60000		1) 300
		2) 800
		3) 12000
		4) 23000
		5) 5800
		6) 16000
Об Дт = 6600	Об Кт = 51300	
Ск=15300		

Завдання 3.3. Згідно із супровідною відомістю прийнята готівка в касу банку від підприємства в сумі 12 600 грн.

Після перерахування готівки виявлена нестача в сумі 45 грн.

Відбити бухгалтерські проводки.

Приклад виконання завдання 3.3.

№	Найменування операції	Сума, грн	Дт	Кт
1	Прийнята готівка до перерахування	12600	1005	2600
2	Після перерахування оприбуткована в касу	12555	1001	1005
3	Виявлена нестача	45	2809	1005
4	Внесена нестача з поточного рахунку клієнта	45	2600	2809

Завдання 3.4. Згідно із супровідною відомістю прийнята готівка від підприємства «Колосся» в касу банку у розмірі 6 300 грн.

Після перерахування виявлений надлишок коштів – 175 грн.

Відбити бухгалтерські проводки.

Приклад виконання завдання 3.4

№	Найменування операції	Сума, грн	Дт	Кт
1	Прийнята готівка до перерахування	6300	1005	2600
2	Після перерахування додатково зараховується сума надлишку	175	1005	2600
3	Фактична сума готівки зараховується в касу банку	6475	1001	1005

Завдання 3.5. Скласти бухгалтерські проводки і розрахувати сальдо на кінець дня по рахунку 1001, якщо сальдо на початок дня 255 000 грн.

№	Найменування операції	Сума, грн
1	По чеку видано ТОВ «ПУЛЬС» готівка: на виплату премії 7500 грн на відрядження 3000 грн	7 500 3 000
2	Внесено МП «ОЛЬГА» на поточний рахунок торгова виручка	6 200
3	Видано ЧП Крикун на господарські витрати	1 250
4	Банком сплачено за надані послуги аудиторській фірмі	10 670
5	Видано під звіт бухгалтеру банку Савченко О. Т. на відрядження	780
6	Видано готівку в обмінні пункти банку	35 000
7	Виплачена зарплата співробітникам банку	42 000

Завдання 3.6. Скласти бухгалтерські проводки і розрахувати сальдо на кінець дня по рахунку 1001, якщо сальдо на початок дня 53 000 грн.

№	Найменування операції	Сума, грн
1	Придбані населенням ощадні сертифікати, випущені банком	59000
2	Видані гр. Курило В. Г. – клієнту банку готівка на відрядження	2135
3	Виданий кредит на 24 місяці на поточні потреби ПАТ «ПРОЛІСОК»	35000
4	ПАТ «ПРОЛІСОК» погашені відсотки за одержаний кредит на поточні потреби	3000
5	Видана зарплата відділу маркетингу банку	6800
6	Повернені завгоспом Кисельовим О. Л. невикористані підзвітні суми на господарські потреби.	850
7	Виплачено банком менеджеру банку Іванову Г. Д. сума заборгованості на господарські потреби	3896

Тестові завдання до практичного заняття 3:

3.1. Виплату заробітної плати працівникам банку відображають проведенням:

- а) Дт 3652 Кт 1300;
- в) Дт 1001 Кт 1200;
- с) Дт 3550 Кт 1001;
- д) Дт 3652 Кт 1001.

3.2. Банкноти і монети, що зберігаються в касі банку відображаються на рахунку:

- а) 1001;
- в) 2600;
- с) 1200;
- д) 5000.

3.3. Банк, що виконує доручення кореспондента по платежах і розрахунках через спеціально відкриті кореспондентські рахунки називається:

- а) банком-емітентом;
- в) банком-кореспондентом;
- с) банком першого рівня;
- д) банком довгострокових вкладень.

Рекомендована література: основна [5, 6, 7, 8, 9, 16, 18, 19]; додаткова [1, 2, 4, 5, 9, 10].

Практичне заняття 4

ТЕМА: облік операцій з кредитування.

Мета заняття: ознайомитись з видами банківських кредитів, з'ясувати особливості організації виконання та погашення кредитних операцій.

План проведення заняття	Час, хвилин	Метод проведення пункту плану
1. Вступне слово викладача, перевірка готовності студентів до проведення заняття	5	виступ викладача
2. Обговорення питання: система рахунків обліку кредитних операцій	10	навчальна дискусія
3. Розв'язання практичних задач	20	робота із задачами у дошки або самостійна робота студента
4. Виконання тестових завдань	5	самостійна робота студента з тестами
5. Підведення підсумків заняття	5	виступ викладача
Всього за планом	45	

Питання для навчальної дискусії:

4.1. Нарахування та отримання відсотків за кредитами за методом «30/360».

4.2. Нарахування та отримання відсотків за кредитами за методом «факт/360».

4.3 Нарахування та отримання відсотків за кредитами за методом «факт/факт».

4.2. Сплата відсотків клієнтом банку.

Практичні навчальні завдання:

При розв'язанні завдань з теми 4 необхідно пам'ятати, що розрахувати суму нарахованих у поточному місяці відсотків – суму R можна за формулою:

$$R = P * I * n / N$$

При цьому, сума відсотків за кредитом – R залежить від суми заборгованості за кредитом P , процентної ставки I , числа днів користування кредитом у розрахунковому місяці n і тимчасової бази розрахунку N .

Також необхідно пам'ятати, що день видачі позички включається в число днів користування кредитом, а день повернення не включається.

Завдання 4.1. Кредит у сумі 10 000 грн під 36 % видано 21 липня підприємцю фізичній особі на інвестиційну діяльність (покупка обладнання). Строк погашення кредиту 21 жовтня. Розрахувати нараховані проценти за кредитом за методом «30/360» та відобразити необхідні записи у журналі господарських операцій.

Приклад виконання завдання 4.1.

Розрахуємо нараховані відсотки:

У липні (10 днів користування кредитом):

$$10\,000 * 0,36 * 10/360 = 100 \text{ грн.}$$

В серпні й вересні (повний місяць):

$$10\,000 * 0,36 * 1/12 = 300 \text{ грн.}$$

В жовтні (20 днів використання кредиту):

$$10\,000 * 0,36 * 20/360 = 200 \text{ грн.}$$

Запишемо данні операції в журналі господарських операцій:

Дата	Етап операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
21.07	Видача кредиту	2071	2600	10 000
30.07	Нарахування відсотків за липень(10 днів)	2078	6027	100
30.08	Нарахування відсотків за серпень (30 днів)	2078	6027	300
30.09	Нарахування відсотків за вересень(30 днів)	2078	6027	300
21.10	Нарахування відсотків за жовтень (20 днів)	2078	6027	200
22.10	Погашення кредиту	1200	2071	10 000
22.10	Погашення відсотків (виплата відсотків)	1200	2078	900

Завдання 4.2. 20.10. Фізична особа (громадянин Вакула О.Р.) взяла банківський кредит на поточні потреби, виплативши відсотки по кредиту авансом.

Сума кредиту 10 тис. грн, ставка 36 % річних, строк кредиту –

2 місяця (метод нарахування відсотків – «факт/360»).

Амортизація дисконту – наприкінці кожного місяця.

Розрахувати проценти та заповнити журнал господарських операцій.

Приклад виконання завдання 4.2

Дата	Етап операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
20.10	Видача кредиту	2202	1001	9390
	Утримання відсотків авансом	2202	2206	610
31.10	Амортизація (дисконт) відсотків за листопад	2206	6042	120
30.11	Амортизація (дисконт) відсотків за листопад	2206	6042	300
20.12	Амортизація (дисконт) відсотків за грудень	2206	6042	190
21.12	Повернення кредиту	1001	2202	10000

Завдання 4.3. 05.06. фірма «ГРЕЙ» – клієнт банку «АВВАЛЬ» звернулася за кредитом в інвестиційну діяльність на суму 65 000 грн, строком на 11 місяців. Кредит виданий під 32% річних, відсотки виплачуються авансом (метод нарахування відсотків – «30/360»).

Розрахувати проценти та заповнити журнал господарських операцій.

Завдання 4.4. 17.03. виробниче підприємство «ЗЛАГОДА» отримало кредит у банку «РАДУГА» на поточні потреби в сумі 345 тис. грн строком на 4 місяця. Відсоткова ставка по кредиту – 35% (розрахунки відсотків – «факт/360»).

Відсотки виплачується 5-го числа кожного місяця. ВП «ЗЛАГОДА» – клієнт банку «МЕРКУРІЙ».

Розрахувати проценти та заповнити журнал господарських операцій.

Завдання 4.5. 07.01. Стефанів І. В. узяв в банку кредит в сумі 63000 грн на 6 місяці під 27 % річних на поточні потреби.

Відсоток нараховується кожен місяць, а виплачується разом з погашенням кредиту (метод нарахування відсотків – «факт/факт»)

Розрахувати проценти та заповнити журнал господарських операцій.

Завдання 4.6. 02.07. фірма «БДЖОЛКА» – клієнт банку «ОПУС» звернулася за кредитом в інвестиційну діяльність на суму 78000 грн, строком на 14 місяців. Кредит виданий під 29 % річних.

Відсотки виплачуються разом з погашенням кредиту (метод нарахування – «30/360»)

Тестові завдання до практичного заняття 4:

4.1. Видача кредиту юридичній особі буде відображатись таким проведенням:

- а) Дт «Кредитний рахунок» Кт 2100;
- в) Дт «Кредитний рахунок» Кт 2010;
- с) Дт «Кредитний рахунок» Кт 2200;
- д) Дт «Кредитний рахунок» Кт 2600.

4.2. Погашення фізичною особою кредиту відображають:

- а) Дт 2205 Кт 2600;
- в) Дт 1001 Кт 2205;
- с) Дт 2602 Кт 6110;
- д) Дт 2602 Кт 1001.

4.3. Суму неамортизованого дисконту за наданими кредитами амортизують не рідше ніж один раз на:

- а) місяць;
- в) рік;
- с) квартал;
- д) півріччя.

*Рекомендована література: основна [1, 2, 4, 9, 10, 13, 17, 19];
додаткова [1, 2, 7, , 9, 11].*

Практичне заняття 5

ТЕМА: облік депозитних операцій.

Мета заняття: ознайомитись з видами банківських депозитів, з'ясувати ведення обліку нарахованих та сплачених доходів та витрат за депозитними операціями у банку.

План проведення заняття	Час, хвилин	Метод проведення пункту плану
1. Вступне слово викладача, перевірка готовності студентів до проведення заняття	10	виступ викладача
2. Обговорення питання: система рахунків обліку депозитних операцій	20	навчальна дискусія
3. Розв'язання практичних задач	40	робота із задачами у дошки або самостійна робота студента
4. Виконання тестових завдань	10	самостійна робота студента з тестами
5. Підведення підсумків заняття	10	виступ викладача
Всього за планом	90	

Питання для навчальної дискусії:

- 4.1. Облік прийому депозиту у банку.
- 4.2. Облік нарахування та сплати відсотків за депозитом за методом «30/360».
- 4.3. Облік нарахування та сплати відсотків за депозитом за методом «факт/360».
- 4.4. Облік нарахування та сплати відсотків за депозитом за методом «факт/факт».
- 4.5. Виплата відсотків та повернення депозиту клієнту банку.

Практичні навчальні завдання:

Завдання 5.1. 9 березня ТОВ «САЛЮТ» розміщає в банку «ФІНАНСИ» строковий депозит у сумі 100 000 грн на строк 6 місяців по ставці 12 % річних. Гроші переводяться з поточного рахунку, відкритого

в цьому банку. Після закінчення строку договору 11 вересня сума депозиту й відсотки зараховуються на поточний рахунок клієнта. Відсотки нараховуються щомісяця.

Розрахувати відсотки по депозитному вкладу та заповнити журнал господарських операцій.

Приклад виконання завдання 5.1

Розрахуємо відсотки за визначеною формулою

$$K = R * (r \ / \ 100 * i \ / \ N),$$

де K – сума відсотків за період розрахунків (повний або неповний місяць); R – первісна сума (номінал) депозиту; r – річна процентна ставка (у відсотках); i – число календарних днів у періоді розрахунків; N – число календарних днів у році.

$K = 100\ 000 * (0,12 * 30/360)$ за кожний повний місяць – 1 000 грн.

$K = 100\ 000 * (0,12 * 21/360)$ у березні за 21 день – 700 грн.

$K = 100\ 000 * (0,12 * 10/360)$ у вересні за 10 днів – 333,34 грн.

Необхідно усі операції відбити в журналі господарських операцій

Дата	Зміст операції	Дт	Кт	Сума, грн
09.03	Прийом строкового депозиту	2600	2610	100000
31.03	Нараховані відсотки за березень (21 день)	7021	2618	700
30.04 по 31.08	Нараховані відсотки за 5 повних місяців	7021	2618	5000
11.09	Нараховані відсотки за 10 днів вересня	7021	2618	333,34
11.09	Виплачені відсотки (сума відсотків і сума депозиту зараховується на рахунок клієнта): $700 + 5000 + 333,34 = 6033,34$	2618	2600	6033,34
11.09	Повернення депозиту	2610	2600	100000

Завдання 5.2. У квітні 2010 року прийнято банком «ФІНІСТ» від фізичної особи кошти на 3 місяця в сумі 10 млн. грн під 21 % річних із щомісячною виплатою простого відсотка.

Визначити яку загальну суму (нарощувану суму) отримує на руки фізична особа по закінченні терміну депозиту.

Приклад виконання завдання 5.2

Визначимо необхідно суму за формулою

$$Rd = R \left(1 + n * r * \frac{i}{360} \right),$$

де Rd – нарощена сума депозиту, R – основна сума внеску, r – річна процентна ставка, i – період нарахування (у днях), n – кількість періодів нарахування, 360 – кількість днів у році.

$$Rd = 10\,000\,000 * \left(1 + 3 * 0,21 * \frac{30}{360} \right) = 10\,525\,000 \text{ грн.}$$

А сума щомісячних відсотків буде складати:

$$K = 10\,000\,000 * 0,21 * \frac{30}{360} = 175,00 * 3 = 525\,000 \text{ грн.}$$

Завдання 5.3. Строкові відсотки за депозитним договором нараховуються на внески кожного кварталу по річній ставці 30 % за складними відсотками.

Визначити суму внеску з відсотками, якщо внесок у розмірі 2 000 грн був покладений фізичною особою у банк на 2 роки.

Приклад виконання завдання 5.3.

Розрахуємо яку нарощувану суму отримає фізична особа за формулою

$$Rd = R \left(1 + r * \frac{i}{360} \right)^n,$$

де Rd – нарощена сума депозиту, R – основна сума внеску, r – річна процентна ставка, i – період нарахування (у днях), n – кількість періодів нарахування, 360 – кількість днів у році.

$$Rd = 2000 \left(1 + 0,30 * \frac{90}{360} \right)^8 = 2000 * (1 + 1,075)^8 = 3\,566,95 = 3\,567 \text{ грн.}$$

Розрахуємо, який внесок з відсотками буде отриманий при використанні простих відсотків.

$$Rd = R \left(1 + n * r * \frac{i}{360} \right).$$

$$Rd = 2000 \left(1 + 8 * 0,30 * \frac{90}{360} \right) = 2\,000 * 1,6 = 3\,200 \text{ грн.}$$

Завдання 5.4. Визначити нарощену суму капіталу, якщо його сума становить 1000 грн при складній річній процентній ставці 5 % і періоді нарахування 7 років. Порівняти отриманий результат з розміром нарощеної суми, розрахованої з використанням ставки простих відсотків.

Завдання 5.5. Яку суму слід вкласти в банк під 7 % річних по складній ставці на 3 роки, щоб наприкінці даного періоду одержати 2000 грн.

$$Rd = 2000 \text{ грн.}$$

Визначити R .

Завдання 5.6. 6 травня фірма «ОВЕН» розмістила в банку терміновий депозит в сумі 44 000 грн на термін 11 місяців по ставці 32 % річних. Метод нарахування відсотків «30/360». Розрахувати відсотки по депозитному вкладу та заповнити журнал господарських операцій.

Завдання 5.7. 17 квітня фірма «ВЕРЕСК» розмістила в банку терміновий депозит в сумі 72 000 грн на термін 7 місяців по ставці 19 % річних.

Метод нарахування відсотків «факт/360».

Розрахувати відсотки по депозитному вкладу та заповнити журнал господарських операцій.

Тестові завдання до практичного заняття 4:

5.1. Перерахування коштів клієнтом – юридичною особою банку на депозитний рахунок відображають проведенням:

- а) Дт 2610 Кт 2600;
- б) Дт 2615 Кт 2620;
- в) Дт 2600 Кт 2615;
- г) Дт 2605 Кт 1200.

5.2. Внесення депозиту фізичною особою відображають проведенням:

- а) ДТ 1001 КТ 2635;
- б) ДТ 2600 КТ 1001;
- в) ДТ 2600 КТ 2610;
- г) ДТ 2602 КТ 6110.

5.3 Розміщення коштів на довгостроковий депозит клієнтом банку (юридична особа) відображають проведенням:

- а) ДТ 2615 КТ 2600;
- б) ДТ 1001 КТ 2615;
- в) ДТ 2600 КТ 2615;
- г) ДТ 2610 КТ 2602.

Рекомендована література: основна [1, 2, 4, 9, 10, 13, 17, 19];
додаткова [2, 4, 5, 6, 8, 10].

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. №2121-III (із змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

2. Закон України «Про національний банк України» №697-XIV від 20.05.99 (із змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

3. Васюренко О. В., Економічний аналіз діяльності комерційних банків : навч. посіб. / О. В. Васюренко, К. О. Волохата. – К. : Знання, 2006. – 463 с.

4. Васюренко О.В. Банківські операції : навч. посіб. / О. В. Васюренко. – К. : Знання, 2006. – 311 с.

5. Івасів Б. С. Операції комерційних банків / Б. С. Івасів. – К. : НОК ВО, 2001. – 113 с.

6. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України : Затв. постановою Правління Національного банку України 20.10.04 № 495 – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

7. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України : Затв. постановою Правління Національного банку України 17.11.04 № 555 – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

8. Інструкція про ведення касових операцій банками в Україні : Затв. постановою Правління НБУ 01.06.11 № 174 – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

9. Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-

обмінних операцій на території України : Затв. постановою Правління НБУ 12.12.02 № 502 – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

10.Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України: Затв. постановою Правління НБУ від 27.12.07 № 481. – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

11.Лобозинська С. М. Облік у банках: навч. посіб. / С. М. Лобозинська. – К. : Знання, 2009. – 630 с.

12.Мещерякова А. А. Фінансовий менеджмент у банках / А. А. Мещерякова, Л. В. Лисяк. – К. Центр навчальної літератури, 2006 – 208 с.

13.Облік і аудит у банках: навч. посіб. / О. В. Васюренко, Л. В. Сердюк, О. М. Сидоренко [та ін.] ; за ред. О. В. Васюренка. – К. : Знання, 2006. – 595 с.

14.Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України: Постанова Правління НБУ від 30.12.98 № 566 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

15.Положення про створення державної реєстрації банків: Затв. постановою Правління НБУ 31.08.01 № 375. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

16.Положення про здійснення уповноваженими банками операцій з банківськими металами: Затв. постановою Правління НБУ 06.08.03 № 325. – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

17.Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами, Затв. постановою Правління НБУ 03.12.03 №516 – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

18.Постанова «Про затвердження Інструкції про ведення касових операцій банками в Україна» №174 від 01.06.2011 р. // [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

19. План рахунків бухгалтерського обліку банків України: Постанова Правління НБУ від 17.06.2004 № 280 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.rada.gov.ua.

Додаткова:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків» із змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 5 липня 2012 року № 5083 – VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

2. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» №2346 – III від 05.04.01 (із змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

3. Аналіз банківської діяльності / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій – Вергуненко [та ін.] ; за ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2006. – 600 с.

4. Банківські операції / В. І. Капран, М. С. Кривченко, О. К. Коваленко, С. І. Омельченко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 208 с.

5. Інструкція про касові операції в банках України : Затв. постановою Правління НБУ 14.08.03 № 337 – Режим доступу: // www.rada.gov.ua

6. Коршунов В. І. Облік та аналіз в комерційних банках / В. І. Коршунов. – Харків. : Основа, 1999. – 168 с.

7. Маслеченко Ю. С. Фінансовий менеджмент в комерційному банку / Ю. С. Маслеченко. – М. Перспектива, 2000 – 159 с.

8. Облік та аудит у банках / А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Т. В. Кривов'яз [та ін.] ; за ред. проф. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2004. – 536 с.

9. Павлишин О. П. Банківські операції. Практикум / О. П. Павлишин, В. І. Ричаківська. – К. : Алерта, 2005. – 158 с.

10. Петрук О. М. Банківська справа : навч. посіб. / О. М. Петрук. – К. : Кондор, 2004 – 461 с.

11. Стасишен М. С. Обліку у банках : навч. – метод. посіб. / М. С. Стасишен, В. Г. Жила. – К. : Каравела, 2009. – 228 с.

Термінологічний словник

Андеррайтинг – купівля на первинному ринку цінних паперів з наступним їх перепродажем інвесторам; укладання договору про гарантування повного або часткового продажу цінних паперів емітента інвесторам, про повний чи частковий їх викуп за фіксованою ціною з наступним перепродажем або про накладання на покупця обов'язку робити все можливе, щоб продати якомога більше цінних паперів, не беручи зобов'язання придбати будь-які цінні папери, що не були продані;

Асоційована особа – чоловік або дружина, прямі родичі цієї особи (батько, мати, діти, рідні брати та сестри, дід, баба, онуки), прямі родичі чоловіка або дружини цієї особи, чоловік або дружина прямого родича;

Афілійована особа банку – будь-яка юридична особа, в якій банк має істотну участь або яка має істотну участь у банку;

Банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків;

Банк з іноземним капіталом – банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10 відсотків;

Банківська група – група юридичних осіб, які мають спільного контролера, що складається: з материнського банку та його українських та іноземних дочірніх та/або асоційованих компаній, які є фінансовими установами;

Банківська діяльність – залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб;

Банківський кредит – будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми;

Банківська ліцензія – документ, який видається Національним банком України в порядку і на умовах, визначених у цьому Законі, на підставі якого банки та філії іноземних банків мають право здійснювати банківську діяльність;

Банківський платіжний інструмент – засіб, що містить реквізити, які ідентифікують його емітента, платіжну систему, в якій він використовується, та, як правило, держателя цього банківського платіжного інструмента;

Банківські рахунки – рахунки, на яких обліковуються власні кошти, вимоги, зобов'язання банку стосовно його клієнтів і контрагентів та які дають можливість здійснювати переказ коштів за допомогою банківських платіжних інструментів;

Банківська холдингова компанія – фінансова холдингова компанія, в якій переважною діяльністю фінансових установ, що є її дочірніми та асоційованими компаніями, є банківська діяльність;

Державний реєстр банків – реєстр, що ведеться Національним банком України і містить відомості про державну реєстрацію усіх банків;

Дочірня компанія – юридична особа, яка контролюється іншою юридичною особою (материнською компанією);

Вклад (депозит) – це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору;

Капітал банку – власні кошти, залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань;

Капітал приписний – сума грошових коштів у вільно конвертованій валюті, надана іноземним банком філії для її акредитації;

Капітал статутний – сплачена грошовими внесками учасників банку вартість акцій, паїв банку в розмірі, визначеному статутом;

Капітал регулятивний – сукупність основного та додаткового капіталів, складові яких визначаються Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України;

Клієнт банку – будь-яка фізична чи юридична особа, що користується послугами банку;

Кошти – гроші у національній або іноземній валюті чи їх еквівалент;

Кредитор банку – юридична або фізична особа, яка має документально підтвержені вимоги до боржника щодо його майнових зобов'язань;

Ліквідація банку – процедура припинення функціонування банку як юридичної особи відповідно до положень Закону;

Материнський банк – український банк, серед дочірніх та/або асоційованих компаній якого є банк та/або інша фінансова установа та який не є дочірньою компанією іншого українського банку або банківської холдингової компанії;

Мораторій – зупинення виконання банком зобов'язань перед кредиторами та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) та зупинення заходів, спрямованих на забезпечення виконання цих зобов'язань;

Реорганізація банку – злиття, приєднання, виділення, поділ банку, перетворення його організаційно-правової форми, наслідком яких є передача, прийняття його майна, коштів, прав та обов'язків правонаступникам;

Розрахункові банківські операції – рух грошей на банківських рахунках, здійснюваний згідно з розпорядженнями клієнтів або в результаті дій, які в рамках закону призвели до зміни права власності на активи;

Учасники банку – засновники банку, акціонери банку, який є публічним акціонерним товариством, і пайовики кооперативного банку;

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Розподіл навчального часу за темами та видами навчальних занять	5
2. Програма дисципліни.....	6
3. Рекомендації щодо використання методичних вказівок	7
4. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Облік у банках».....	8
Практичне заняття 1. Загальні основи і принципи бухгалтерсько- го обліку в банках.	8
Практичне заняття 2. Облік капіталу комерційного банку	15
Практичне заняття 3. Облік касових операцій.....	20
Практичне заняття 4. Облік операцій з кредитування.	25
Практичне заняття 5. Облік депозитних операцій.	29
Список рекомендованої літератури	34
Основна.....	34
Додаткова.....	36
Термінологічний словник	38

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни
«Облік у банках»
для студентів економічних спеціальностей
заочної форми навчання

Укладачі: **ПОБЕРЕЖНА** Наталія Миколаївна
ФАЛЬЧЕНКО Олена Олександрівна

Відповідальний за випуск **О .В. Манойленко**

Роботу до видання рекомендував проф. **П. Г. Перерва**

В авторській редакції
Комп'ютерна верстка **В. В. Мартинова**

План 2012 р., поз. 92

Підписано до друку 14.03.2013р. Формат 60x84 1/16.

Папір офсетний. Друк – офсетний

Ум. друк. арк. 2,31

Тираж 100 екз.

Надруковано в типографії ФЛП Томенко Ю.І.

м. Харків пл. Руднева, 4

Тел. (057) 757-93-82